

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет культурології та соціальних комунікацій
Кафедра психології, педагогіки та філології

Силабус
навчальної дисципліни

«ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД КРИЗОВОЇ СІМ'Ї»

Галузь знань — 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність — 053 Психологія
Освітньо-професійна програма — Кризова психологія
Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Харків – 2024

Силабус склали:

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології, педагогіки та філології Радько Ольга Василівна

Мова навчання: українська

Силабус затверджено на засіданні кафедри психології, педагогіки та філології,
Протокол № 1 від «23» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри психології, педагогіки та філології,

д.психол.н., професор

Анастасія БОЛЬШАКОВА

Силабус затверджено на засіданні ради факультету культурології та соціальних комунікацій

Протокол № 1 від «26» серпня 2024 р.

Голова ради факультету

Наталя КОРЖИК

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

Назва курсу	Психологічний супровід кризової сім'ї
Викладач)	РАДЬКО Ольга Василівна
Профіль викладачів	https://ic.ac.kharkov.ua/navchannya/ksk/ppf/radko.html
Контактний телефон та емейл	+38 095 448 64 58 radko.olga@meta.ua
Інформація про консультації	онлайн-консультації – час за узгодженням здобувача вищої освіти та викладача
Логіка вивчення курсу	<p>Пререквізити. Теоретичною базою вивчення дисципліни є загальні та професійні компетентності та результати навчання, набуті на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія та вивчення дисциплін «Психологія кризи», «Основи нейропсихології травми», «Технології тілесно-орієнтованої терапії в роботі з кризовими станами», «Перша психологічна допомога та кризове консультування», «Психологія травматичного стресу», «Психологічна робота з наслідками травматичного стресу», «Основи травматерапії».</p> <p>Викладання дисципліни здійснюється у тісному зв'язку зі змістом дисципліни «Практикум з кризового консультування та травматерапії», «Арт-терапевтичні технології в травматерапії» та курсів за вибором.</p> <p>Постреквізити. Здобутий здобувачами у ході вивчення навчальної дисципліни фрагмент професійного досвіду у вигляді загальних та професійних компетентностей, системи знань, умінь, норм і цінностей є теоретичним та практичним підґрунтям проходження практики та виконання кваліфікаційної роботи.</p>

2. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Дисципліна «Психологічний супровід кризової сім'ї» націлена на підготовку другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 053 Психологія. «Психологічний супровід кризової сім'ї» навчальна дисципліна, яка в контексті сучасних досягнень психологічної науки створює початкову базу теоретичної та практичної професійної підготовки магістрів психології. Дисципліна покликана допомогти здобувачеві досягнути розуміння сутності психологічного супроводу кризової сім'ї.

3. МЕТА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Мета вивчення дисципліни – забезпечення набуття здобувачами ключових фахових компетентностей з теоретичних знань та практичних навичок в області одного з найсучасніших напрямків психології – психологічний супровід кризової сім'ї.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.
ПР12. Розробляти та реалізовувати програми психологічного супроводу різних категорій населення у кризових умовах життєдіяльності.
ПР13. Розробляти та реалізовувати психопрофілактичні та психокорекційні (індивідуальні та групові) програми засобами культури та мистецтва.
ПР14. Використовувати засоби культури та мистецтва у процесі надання психологічної допомоги у кризових умовах.

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ

Загальні компетентності
ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
Спеціальні (фахові) компетентності
СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.
СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.
СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.
СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.
СК 12. Здатність збирати, аналізувати, систематизувати та використовувати у практичній діяльності інформацію щодо психологічних особливостей діяльності людини у кризових умовах.
СК 13. Здатність використовувати засоби культури та мистецтва у просвітницькій, психопрофілактичній діяльності та наданні психологічної допомоги різним верствам населення у кризових умовах життя.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Ознаки курсу	<i>Вибіркова освітня компонента</i>
Формат курсу	<i>Денна форма навчання, – 3 семестр</i>
Обсяг курсу	Кількість кредитів – 4 Загальна кількість годин – 120 <i>Аудиторних</i> Денна форма навчання – 40 <i>Самостійної роботи здобувача</i> Денна форма – 80
Технічне і програмне забезпечення	<i>мультимедійний комплекс, ПК/ноутбук, корпоративний сервіс для дистанційного навчання Google Workspace for Education</i>
Форми та види навчальних занять;	Форми: навчальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи

<p>методи, засоби, технології навчання</p>	<p>Види: лекційні та семінарські заняття</p> <p>Методи: Проблемний виклад, пояснювально-ілюстративний (візуальний супровід – демонстрація ілюстрацій, відео та аудіофрагментів), частково-пошуковий (пошук та аналіз джерел, фахової літератури, відео та аудіоматеріалів з відповідної теми тощо); проектно-орієнтований – підготовка повідомлення/доповіді (презентації) з відповідними посиланнями на використані джерела та літературу, Інтернет-ресурси Для самостійної роботи використовується також дослідницький метод: підготовка доповіді з презентацією; створення опитувальників, есе та ін. до відповідних тем; пошук візуального матеріалу в Інтернеті за тематикою навчальної дисципліни. У процесі підготовки фахівців застосовується також комбінування традиційних інформативних і нових соціально-психологічних методів – дискусійних методів, ігрових методів (рольові ігри), методи активного навчання (аналіз конкретних ситуацій, розв’язання проблемних задач, інтерактивні методи, технологія «мозкового штурму» тощо.</p> <p>Засоби: Слово викладача, підручники та посібники, аудіовізуальні засоби, інтерактивні дошки, мультимедійні проектори, інтерактивні презентації,</p> <p>Технології: інформаційні технології, технології дистанційного навчання, технології ситуаційного навчання, технології дослідницького (евристичного) навчання, імітаційно-моделюючі технології навчання, ігрові технології, технології самоосвіти.</p>
<p>Поточний контроль</p>	<p>виконання завдань до лекційного матеріалу; відповідь на семінарі; виконання практичного завдання; підготовка та презентація майстер-класу; участь у діловій (моделюючій / психологічній грі); виконання вправи; усне опитування; письмове опитування; есе-рефлексія; підготовка та виступ з рефератом; - підготовка та виступ з презентацією; участь у колективному проєкті; виконання індивідуального проєкту, зарахування результатів неформальної освіти.</p>
<p>Підсумковий контроль</p>	<p>екзамен</p>
<p>Політика курсу</p>	<p><i>Обов’язковими умовами опанування навчальної дисципліни «Психологічний супровід кризової сім’ї» є:</i></p> <p>Політика виставлення оцінок: кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених здобувачам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу здобувача.</p> <p>Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії): конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем, необхідно бути взаємно толерантним, поважати думку іншого. Дотримання «Правил внутрішнього розпорядку для осіб, які здобувають вищу освіту в Харківській державній академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/pvr/pravila_s_20.pdf).</p> <p>Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Недопустимі підказки і списування у ході семінарських занять, контрольних роботах, на іспиті.</p> <p>Дотримання академічної доброчесності (інформація щодо</p>

	<p>академічної доброчесності – сайт ХДАК – https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/acad_dobr/acad_dobr.html.</p> <p>Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; робота в аудиторії з відключеними мобільними телефонами.</p> <p>Можливість перезарахування результатів неформальної освіти відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у Харківській державній академії культури (https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pvm_23.pdf)</p>
--	--

7. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем (або блоків)	Разом годин	Денна форма			Заочна форма		
		лекцій-ні	Сем.	сам. робота	лекцій-ні	Сем.	сам. робота
Розділ 1. Теорія психологічного супроводу.							
Тема 1. Психологічний супровід як методологічна парадигма. 1. Поняття супроводу. 2. Психологічний супровід. 3. Психологічний супровід сім'ї. 4. Основні завдання психологічного супроводу кризової сім'ї.	12	2	2	8			
Тема 2. Моделі психологічного супроводу кризової сім'ї. 1. Завдання психологічного супроводу кризової сім'ї. 2. Основні моделі психологічного супроводу. 3. Розмежування суміжних з психологічним супроводом понять.	12	2	2	8			
Розділ 2. Психологічний супровід кризової сімейної системи.							
Тема 3. Загальна характеристика сім'ї. 1. Психологія сім'ї як наука. 2. Історія шлюбно-сімейних відносин. 3. Характеристика сучасної кризової сім'ї. 4. Структура та основні характеристики кризової сім'ї.	12	2	2	8			
Тема 4. Фази життєвого циклу сім'ї, функції, рольова структура. 1. Стадії розвитку сімейних стосунків.	12	2	2	8			

<p>2. Сімейна інфраструктура.</p> <p>3. Дисфункціональні типи сімей.</p> <p>4. Розподіл ролей та гендерні відмінності у сімейних відносинах.</p>							
<p>Тема 5. Теоретична парадигма сімейного психологічного консультування.</p> <p>1. Теорія сімейних систем в сучасній психології.</p> <p>2. Техніки сімейної терапії.</p> <p>3. Вивчення сімейної історії.</p> <p>4. Генограма, реконструкція.</p>	12	2	2	8			
<p>Тема 6. Психологічний супровід кризової сім'ї як системи.</p> <p>1. Психологічний супровід як методологічна парадигма.</p> <p>2. Моделі психологічного супроводу кризової сім'ї.</p> <p>3. Підсистеми сімейної системи: шлюбна, батьківська, сиблінгова.</p> <p>4. Особливості психологічного супроводу кризової сім'ї.</p>	12	2	2	8			
Розділ 3. Прикладні аспекти психологічного супроводу кризової сім'ї.							
<p>Тема 7. Психологічний супровід різних сімейних підсистем.</p> <p>1. Характеристика сімейних підсистем.</p> <p>2. Психологічне супроводження підсистеми батьківства.</p> <p>3. Психологічне супроводження шлюбної підсистеми.</p> <p>4. Психологічне супроводження сиблінгової підсистеми.</p>	12	2	2	8			
<p>Тема 8. Конфлікти у сімейних відносинах.</p> <p>1. Типології та класифікація сімейних конфліктів.</p> <p>2. Стадії сімейних конфліктів.</p> <p>3. Типологія конфліктних сімей.</p> <p>4. Причини сімейних конфліктів.</p>	12	2	2	8			

Тема 9. Психологічний супровід сім'ї в кризовій ситуації. 1. Поняття та чинники сімейної кризи. 2. Ознаки сімейної кризи. 3. Нормативні сімейні кризи. 4. Ненормативні сімейні кризи.	12	2	2	8			
Тема 10. Програма психологічного супроводу кризової сім'ї. 1. Цивільний компонент психологічного супроводу. 2. Змістовний компонент психологічного супроводу. 3. Процесуально-психологічний компонент психологічного супроводу. 4. Оцінно-результативний компонент психологічного супроводу.	12	2	2	8			
Усього	120	20	20	80			

8.СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Виконання завдань до лекційного матеріалу – 0-4 балів;

Розподіл балів за методами поточного контролю:

- виконання практичного завдання – 1-3;
- відповідь на семінарі – 1-3;
- підготовка та презентація майстер-класу – 1-4;
- участь у діловій (моделюючій / психологічній грі) – 1-2;
- виконання вправи – 1-2;
- усне опитування – 1-3;
- письмове опитування – 1-3;
- есе-рефлексія – 1-4;
- підготовка та виступ з рефератом – 1-3;
- підготовка та виступ з презентацією – 1-3;
- участь у колективному проєкті – 1-2;
- виконання індивідуального проєкту – 1-4;
- зарахування результатів неформальної освіти – за рішенням кафедри на основі заяви здобувача та наданих даних (до 10% загальної кількості балів, відведених на поточний контроль).

У якості теми реферату чи презентації рекомендовано самостійно обирати проблему, яка відповідає змісту тематичного плану, але не входить до переліку питань, які розглядаються на лекції (семінарі).

Можлива кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю:

60 балів

Підсумковий контроль – 40 балів

Підсумковий контроль: екзамен (40 балів).

Завдання на екзамені складається з 2 теоретичних питань.

Відповідь на *теоретичне питання* вважається повною, якщо її зміст повністю відповідає програмі та містить всі необхідні факти та висновки.

Грубими помилками є:

- незнання визначень основних понять предметної області й формулювань, передбачених програмою курсу;

- незнання сутності основних методів і прийомів отримання необхідних результатів.

Помилками вважаються:

- неточності визначень понять предметної області, формулювань;

- неволодіння одним з умінь і навичок, передбачених програмою, але таких, що не відносяться до грубих помилок.

Недоліками є:

- неакуратні й непослідовні записи викладу матеріалу.

Усього: 100 балів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Розділ 1		Розділ 2				Розділ 3				Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	40	100
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

(денна форма)

№ з/п	Назва	Хід виконання роботи (питання, які будуть розглянуті на занятті)	Рекомендована література для підготовки (повний бібліографічний опис або за нумерацією відповідно до розділу 13)	Кількість балів, які може отримати здобувач
1	1. Психологічний супровід як методологічна парадигма.	Мета: Ознайомлення з теоретико-методологічною основою психологічного супроводу як методологічної парадигми. <i>Теоретичне завдання</i> 1. Поняття сумісності у сучасній психології. 2. Функціонально-рольовий та	2 – 5, 7, 8, 10, 17	3

		<p>структурний підходи у визначенні поняття «сумісність».</p> <p>3. Ціннісно-орієнтаційна єдність подружжя і способи її визначення.</p> <p>4. Етапи досягнення подружньої сумісності.</p> <p><i>Практичне завдання</i></p> <p>Написати есе за однією з тем: «Складові сумісності подружжя», «Психологічні особливості цукерко-квіткового етапу залицяння», «Причини зміни відношення після шлюбу».</p>		
2	Моделі психологічного супроводу кризової сім'ї.	<p>Мета: Ознайомлення з основними моделями психологічного супроводу кризової сім'ї.</p> <p><i>Теоретичне завдання</i></p> <p>1. Тлумачення поняття «атракція».</p> <p>2. Етапи розвитку емоційних відносин.</p> <p>3. Феномен любові та її прояви.</p> <p>4. Співвіднесення понять «любов» і «закоханість».</p> <p>5. Теорії любові. Пастки любові.</p> <p>6. Умови збереження емоційних відносин.</p> <p><i>Практичне завдання.</i></p> <p>Написати есе за однією з тем: «Значення любові у розвитку сімейних відносин», «Анатомія любові», «Любов та дружба: що важливіше для сімейної системи?».</p>	2 – 5, 7, 8, 10, 17	3
3	Загальна характеристика сім'ї.	<p>Мета: Ознайомлення з соціально-психологічною сутністю сім'ї та її характеристиками.</p> <p><i>Теоретичне завдання</i></p> <p>1. Соціально-психологічна сутність сім'ї та її характеристики.</p> <p>2. Функції сучасної сім'ї.</p> <p>3. Типологія сімей.</p> <p>4. Психологічно благополучна і неблагополучна сучасна сім'я.</p> <p>5. Психологічне здоров'я сім'ї.</p> <p><i>Практичне завдання</i></p> <p>Зробити презентацію на тему «Історичний розвиток інституту сім'ї», використовуючи приклади художньої, документальної літератури та кінофільмів.</p>	1, 6, 7, 10, 14, 18	3
4	Фази життєвого циклу сім'ї, функції, рольова	<p>Мета: Ознайомлення з фазами життєвого циклу сім'ї, функціями та рольовою структурою сім'ї</p>	1, 6, 7, 10, 14, 18	3

	структура.	<p><i>Теоретичне завдання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чинники стабільності шлюбних стосунків. 2. Життєвий цикл сім'ї (Е.Дюваль, Г.Навайтіс, Е.Ейдемільер, К.Вітакер). 3. Проблематика перших періодів подружнього життя. 4. Ідеалізація партнера. 5. Шлюбно-сімейна адаптація. 6. Вторинна (негативна) адаптація: причини виникнення, шляхи попередження. 7. Механізми інтеграції сім'ї (Е.Ейдемільер, Т.Андреева). <p><i>Практичне завдання</i></p> <p>Написати есе за однією з тем: «Кризисні періоди у розвитку сімейних відносин», «Проблеми та завдання різних стадій розвитку сімейних відносин», «Гендерні особливості».</p>		
5	Теоретичні риси психологічного консультування і психотерапії сім'ї.	<p>Мета: ознайомлення з особливостями психологічного консультування та психотерапією сім'ї.</p> <p><i>Теоретичне завдання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Принципи психологічного консультування сім'ї. 2. Механізми психологічної корекції сімейних стосунків. 3. Особливості використання методів і прийомів сімейного консультування. 4. Доцільність застосування сімейної психотерапії. 5. Принципи і стадії процесу сімейної психотерапії. парадигма сімейного психологічного консультування. <p><i>Практичне завдання</i></p> <p>Написати есе за темою «Психологічна допомога сім'ї».</p>	2 – 5, 7, 17 – 22	3
6	Психологічний супровід кризової сім'ї як системи.	<p>Мета: Ознайомити методологією та теорією психологічного супроводу кризової сім'ї як системи.</p> <p><i>Теоретичне завдання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Тлумачення поняття «ревнощі» (В. Даль, М. Бердяєв та ін.). 2. Психологічні детермінанти ревнощів. 3. Нормальні та патологічні ревнощі як над цінні ідеї. 	1 – 5, 7, 8, 10, 17	3

		<p>4. Типологія ревнощів (Т.В. Андреева, В. Менделевич).</p> <p>5. Рекомендації особам, яких ревнують ревнощів (С. Кратофіл, А.Я. Варга, В.А. Смахов).</p> <p>6. Тлумачення поняття подружня невірність (А.Н. ВолковаА. Я. Варга). Мотиви позашлюбних зв'язків (А.Н. Волкова).</p> <p>7. Відмінності в мотивуваннях зрад у чоловіків і жінок (Лосева).</p> <p>8. Стадії та форми прощення (Р. Енрайт). Прийняття прощення.</p> <p><i>Практичне завдання</i> Зробити презентацію на одну з тем: «Ознаки кризової сім'ї», «Психологічний супровід кризової сім'ї» використовуючи приклади художньої, документальної літератури та кінофільмів.</p>		
7	Психологічний супровід різних сімейних підсистем.	<p>Мета: Ознайомити з методологією та теорією психологічного супроводу різних сімейних підсистем.</p> <p><i>Теоретичне завдання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблеми молодого сім'ї. 2. Подружня сумісність та її різновиди. 3. Основні види шлюбних сценаріїв. 4. Формування батьківської позиції в період очікування дитини. 5. Розвиток стосунків та проблеми в сім'ях з дітьми різних вікових категорій. 6. Дорослі діти і їх літні батьки. 7. Завершення шлюбно-сімейних відносин. 8. Чинники та мотиви розлучень. <p><i>Практичне завдання</i> Зробити презентацію на одну з тем: «Психологічні особливості шлюбної підсистеми», «Психологічні особливості батьківської підсистеми», «Психологічні особливості сиблінгової підсистеми», «Субкультура та ідеологія чайлдфри» використовуючи приклади художньої, документальної літератури та кінофільмів.</p>	1 – 5, 7, 11 – 20	3

8	Конфлікти у сімейних відносинах.	<p>Мета: Ознайомити з характеристикою, причинами та профілактикою конфліктів у сімейних відносинах.</p> <p><i>Теоретичне завдання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Специфіка спілкування у родині. 2. Сімейний конфлікт, його стадії та особливості. 3. Причини сімейних конфліктів. 4. Класифікація сімейних конфліктів. 5. Моделі поведінки подружжя у конфліктних ситуаціях. 6. Профілактика подружніх конфліктів. <p><i>Практичне завдання</i></p> <p>Зробити презентацію на одну з тем: «Типи конфліктів у сімейних відносинах», використовуючи приклади художньої, документальної літератури та кінофільмів.</p>	1 – 5, 11, 14 – 23	3
9	Психологічний супровід сім'ї в кризовій ситуації.	<p>Мета: Ознайомити з видами, причинами та симптоматичною поведінкою членів сім'ї в кризових ситуаціях.</p> <p><i>Теоретичне завдання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення поняття «криза». Теорії криз. Стадії кризи (автор Дж.Каплан). 2. Критерії діагностики кризи. 3. Визначення поняття «сімейна криза». 4. Поняття про нормативні сімейні кризи. Ненормативні сімейні кризи. 5. Кризові періоди у розвитку подружніх стосунків (Плзак, Н.Самоукіна). 6. Прояви сімейної кризи на індивідуальному рівні: у нуклеарній сім'ї, у розширеній сім'ї. 7. Прояви сімейної кризи у стосунках сім'ї і соціуму. 8. Симптоматична поведінка членів сім'ї як наслідок сімейної кризи. <p><i>Практичне завдання</i></p> <p>Зробити презентацію на тему «Сімейні кризи», використовуючи приклади художньої, документальної літератури та</p>	1 – 5, 7, 11 – 20	3

		кінофільмів.		
10	Програма психологічного супроводу кризової сім'ї.	<p>Мета: Ознайомити з особливостями різних програм психологічного супроводу кризової сім'ї.</p> <p><i>Теоретичне завдання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чинники та наслідки руйнування шлюбно-сімейних відносин. 2. Види розлучення. 3. Фази розпаду емоційних відносин. 4. Стадії розлучення. 5. Наслідки розлучення для дітей і для подружжя. 6. Характеристика ситуації після розлучення. <p><i>Практичне завдання</i></p> <p>Зробити презентацію на тему «Програма психологічного супроводу кризової сім'ї», використовуючи приклади художньої, документальної літератури та кінофільмів.</p>	2 – 5, 7, 8, 10, 17	3
Усього:				30

10. ПИТАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Психологічний супровід як методологічна парадигма.

1. Історія поняття супроводу у психологічній літературі.
2. Поняття психологічного супроводу в зарубіжній та українській літературі.
3. Психологічний супровід у різних напрямках роботи психолога.
4. Психологічний супровід у віковій та педагогічній психології.
5. Психологічний супровід сім'ї як системи.
6. Психологічний супровід у соціальній психології.
7. Психологічний супровід у клінічній психології.
8. Програми психологічного супроводу.
9. Ефективність психологічного супроводу.
10. Основні завдання психологічного супроводу кризової сім'ї.

2. Моделі психологічного супроводу кризової сім'ї.

11. Розмежування понять психологічний супровід, психологічна допомога, психологічне консультування.
12. Розмежування понять психологічна підтримка, психологічна корекція, психотерапія.
13. Завдання психологічного супроводу кризової сім'ї.
14. Допоміжні соціальні інститути при супроводі кризової сім'ї.
15. Основні моделі психологічного супроводу.
16. Психологічний супровід сімей, в яких виховуються проблемні діти.
17. Психосоціальна допомога сім'ям, що опинилися у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій.
18. Психологічний супровід сімей, в яких є проблеми з залежностями.
19. Психологічний супровід сімей вимушених переселенців.
20. Психологічний супровід сімей в кризові періоди.

3. Загальна характеристика сім'ї.

1. Психологія сім'ї як наука.
2. Місце психології сім'ї та шлюбу в системі наук.
3. Історія шлюбно-сімейних відносин.
4. Національні особливості сімейних стосунків.
5. Поняття шлюбу та сім'ї.
6. Типологія сімей.
7. Функції сім'ї.
8. Альтернативні форми шлюбно-сімейних відносин.
9. Характеристика сучасної кризової сім'ї.
10. Структура та основні характеристики кризової сім'ї.

4. Фази життєвого циклу сім'ї, функції, рольова структура.

1. Суть поняття «Життєвий цикл сім'ї».
2. Стадії життєвого циклу сім'ї.
3. Основні особливості життєвого циклу сім'ї.
4. Завдання і проблеми сімей у різних фазах життєвого циклу.
5. Фази життєвого циклу сім'ї за Е. Дюваль.
6. Фази життєвого циклу сім'ї за Е. Васильєвою.
7. Фази життєвого циклу сім'ї за А.І. Антоновим.
8. Сімейна інфраструктура.
9. Дисфункціональні типи сімей.
10. Розподіл ролей та гендерні відмінності у сімейних відносинах.

5. Теоретична парадигма сімейного психологічного консультування.

1. Теорія сімейних систем в сучасній психології.
2. Техніки сімейної терапії.
3. Діагностичні техніки визначення проблемного поля сім'ї.
4. Вивчення сімейної історії.
5. Процедура застосування методу М. Боуена «Генограма».
6. Процедура застосування проєктивного тесту В. Сатир «Скульптура сім'ї».
7. Процедура застосування методу «Сімейний простір».
8. Процедура застосування методу проєктивного тесту «Малюнок сім'ї».
9. Процедура застосування методу О.М. Цільмак «Побудуй дім».
10. Процедура застосування методу О.М. Цільмак «Зернятко».

6. Психологічний супровід кризової сім'ї як системи.

1. Сімейна система та структура сім'ї.
2. Стабілізатори сімейної системи.
3. Сімейна історія.
4. Міфи і легенди.
5. Сімейні правила.
6. Межі сім'ї.
7. Психологічний супровід як методологічна парадигма.
8. Моделі психологічного супроводу кризової сім'ї.
9. Підсистеми сімейної системи: шлюбна, батьківська, сиблінгова.
10. Особливості психологічного супроводу кризової сім'ї.

7. Психологічний супровід різних сімейних підсистем.

1. Характеристика сімейних підсистем.
2. Психологічне супроводження підсистеми батьківства.
3. Психологічне супроводження шлюбної підсистеми.
4. Психологічне супроводження сиблінгової підсистеми.
5. Специфіка сімейного консультування.
6. Стадії сімейного консультування.

7. Етапи сімейного консультування.
8. Моделі сімейного консультування.
9. Функції сімейного консультанта та його професійна позиція.
10. Методи та техніки роботи консультанта з сім'єю.

Тема 8. Конфлікти у сімейних відносинах.

1. Сімейні конфлікти та їх характеристика.
2. Мотивація сімейних конфліктів та їх причини
3. Типології та класифікація сімейних конфліктів.
4. Стадії сімейних конфліктів.
5. Види сімейних конфліктів.
6. Типологія конфліктних сімей.
7. Особливості конфліктів між батьками і дітьми.
8. Моделі поведінки подружжя в сімейних конфліктах.
9. Техніки вирішення конфлікту.
10. Основні правила поведінки під час сімейних конфліктів.

Тема 9. Психологічний супровід сім'ї в кризовій ситуації.

1. Поняття та чинники сімейної кризи.
2. Ознаки сімейної кризи.
3. Нормативні сімейні кризи.
4. Ненормативні сімейні кризи.
5. Психосоціальна допомога дітям, які пережили насильство в сім'ї.
6. Психосоціальна допомога дитині, котра переживає ситуацію розлучення батьків.
7. Психосоціальна допомога сім'ям з підлітком із суїцидальною поведінкою.
8. Психосоціальна допомога сім'ям, що входять до групи ризику.
9. Психологічна допомога сім'ям, що переживають розлучення.
10. Психологічна допомога сім'ям з термінальними хворими.

Тема 10. Програма психологічного супроводу кризової сім'ї.

1. Цивільний компонент психологічного супроводу.
2. Змістовний компонент психологічного супроводу.
3. Процесуально-психологічний компонент психологічного супроводу.
4. Оцінно-результативний компонент психологічного супроводу.
5. Психодіагностичний етап супроводу кризової сім'ї.
6. Психоедукаційний етап супроводу кризової сім'ї.
7. Психоконсультативний етап супроводу кризової сім'ї.
8. Психотерапевтичний етап супроводу кризової сім'ї.
9. Сучасні напрями психології, що активно використовуються в психологічному супроводі сім'ї.
10. Збереження та відновлення психоемоційного здоров'я практичного психолога в процесі роботи з кризовими сім'ями.

11. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ ФОРМИ КОНТРОЛЮ (екзамен)

1. Психологічний супровід як методологічна парадигма.
2. Психологічний супровід кризової сім'ї.
3. Основні завдання психологічного супроводу кризової сім'ї.
4. Розмежування понять психологічний супровід, психологічна допомога, психологічне консультування.
5. Розмежування понять психологічна підтримка, психологічна корекція, психотерапія.
6. Батьківство як соціально-культурний феномен.
7. Психологія сім'ї як наука.
8. Історія шлюбно-сімейних відносин.

9. Характеристика сучасної кризової сім'ї.
10. Структура та основні характеристики кризової сім'ї.
11. Стадії розвитку сімейних стосунків.
12. Сімейна інфраструктура.
13. Дисфункціональні типи сімей.
14. Розподіл ролей та гендерні відмінності у сімейних відносинах.
15. Теорія сімейних систем в сучасній психології.
16. Техніки сімейної терапії.
17. Вивчення сімейної історії.
18. Генограма, реконструкція.
19. Психологічний супровід як методологічна парадигма.
20. Моделі психологічного супроводу кризової сім'ї.
21. Підсистеми сімейної системи: шлюбна, батьківська, сиблінгова.
22. Особливості психологічного супроводу кризової сім'ї.
23. Характеристика сімейних підсистем.
24. Психологічне супроводження підсистеми батьківства.
25. Психологічне супроводження шлюбної підсистеми.
26. Психологічне супроводження сиблінгової підсистеми.
27. Типології та класифікація сімейних конфліктів.
28. Стадії сімейних конфліктів.
29. Типологія конфліктних сімей.
30. Причини сімейних конфліктів.
31. Поняття та чинники сімейної кризи.
32. Ознаки сімейної кризи.
33. Нормативні сімейні кризи.
34. Ненормативні сімейні кризи.
35. Цивільний компонент психологічного супроводу.
36. Змістовний компонент психологічного супроводу.
37. Процесуально-психологічний компонент психологічного супроводу.
38. Оцінно-результативний компонент психологічного супроводу.
39. Сучасні напрями психології, що активно використовуються в психологічному супроводі сім'ї.
40. Збереження та відновлення психоемоційного здоров'я практичного психолога в процесі роботи з кризовими сім'ями.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Обов'язкова:

1. Бондарчук О. І. Психологія сім'ї. – Київ : МАУП, 2001. - 96 с.
2. Групові форми роботи в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій (досвід упровадження) / [авт. кол. В. В. Байдик, Ю. С. Бондарук, Ю. П. Гопкало, Т. Б. Гніда, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, І. І. Ткачук] ; заг. ред. В. Г. Панка, І. І. Ткачук. – Київ : Ніка-Центр, 2020. – 122 с.
3. Кісарчук З. Г. Психологічна допомога сім'ї. Книга 2. навч. посіб. (у 3 книгах) / за заг. ред. З. Г. Кісарчук. — К. : Главник, 2006. — 160 с.
4. Консультування в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій / авт. кол. ; заг. ред. В. Г. Панок, І. І. Ткачук. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. — 144 с.
5. Організація соціально-психологічного супроводу дітей, сімей, які постраждали внаслідок військових конфліктів / авт. кол.: Герило Г. М., Гніда Т. Б., Корнієнко І.О., Луценко Ю.А.; заг. ред. Ю. А. Луценко. – Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018. – 128 с.

6. Потапчук Є., Карпова Д. Психологічна діагностика сімейних ролей як моделей поведінки подружжя . – Хмельницький : «Polylux design & print», 2021. – 52 с.
7. Седих Кіра. Психологія сім'ї. – Київ : Академія , 2015. – 192 с.
8. Стан системи попередження насильства в сім'ї в Україні : правові, соціальні, психологічні та медичні аспекти. Бондаровська В. М., Кочемировська О. О., Лактіонова Г. М., Онишко Ю. В., Хаар Р., Христова Г. О. / заг. ред. О. Кочемировська. : вид-во ФОП Клименко Ю. Я. , 2010 . – 372 с.

Додаткова:

9. Боярина В. Стосунки в парі . Як створити міцну і щасливу родину . – Київ : Yakaboo Publishing , 2021 . – 320 с.
10. Васьківська С. В. Основи психологічного консультування : підручник . 2-ге вид . К. : Ніка-Центр , 2011 . – 424с.
11. Віннікот Д. Розмова з батьками . Не страшний психоаналіз Віннікота . – Київ : Центр навчальної літератури , 2019 . – 118 с.
12. Готтман Д., Сільвер Н. Сім принципів щасливого шлюбу. – Харків : Віват , 2021. – 336 с.
13. Джонсон С. Психологія кохання . 7 правил, що змінять стосунки на краще . –Харків : КСД , 2021 . – 352 с.
14. Ігнатенко І. Шлюбно-сімейні стосунки у традиційній культурі українців . – Харків : КСД, 2017 . – 240 с.
15. Клайн Фостер, Фей Джим. Батьківство з любов'ю та логікою . – Львів : Нова Надія , 2010. – 231 с.
16. Кляпець О. Я., Ларіна Т. О. Підготовка молоді до подружнього життя . – Київ : Міленіум, 2009. – 104 с
17. Корнієнко І .О. Досвід надання допомоги дітям і сім'ям – жертвам військового конфлікту : практич. посіб. / І. О. Корнієнко, І. М. Лісовецька, Ю. А. Луценко, Д. Д. Романовська. – Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. – 152 с.
18. Максимова Н. Ю. Сімейне консультування : навч. посіб. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. – 304 с.
19. Психодіагностика розвитку особистості в умовах сімейної соціалізації : науково-методичний посібник / за ред. О. І. Власової, Н. М. Булатевич, В. Є. Луньова. Укладачі : О. І. Власова, Н. М. Булатевич, Т. М. Яблонська, Н. М. Дембицька, Т. О. Піроженко. 2020. – 323 с.
20. Хоружий С. М., Лозінська Н. С., Пішко І. О., Олійник В. О., Сириця М. В. Практикум з індивідуального психологічного консультування військовослужбовців, ветеранів та членів їхніх сімей : навч.-метод. посіб. К. : ТОВ «7БЦ» , 2023. – 90 с.
21. Чепмен Г. П'ять мов любові у подружжі. – Львів : Свічадо , 2020 . – 176 с.
22. Чепмен Г., Кемпбел Р. П'ять мов любові до дітей . – Львів : Свічадо , 2020 . – 224 с.
23. Kozłowska A. Znaczenie relacji rodzinnych dla pozytywnego rozwoju dziecka . Warszawa , 2000 . – 115 s.

Інформаційні ресурси Інтернет:

24. Пошукова система Google Scholar <http://scholar.google.com/>
25. Пошукова система Base <https://www.base-search.net/>
26. Система пошуку наукової інформації у відкритих архівах України (SSM) <https://oai.org.ua/>
27. Електронна бібліотека Наукова періодика України <http://www.irbisnbuv.gov.ua/>